

Nr 308.

Av herr **Andersson, Elon, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1946.

I en den 8 mars 1946 dagtecknad proposition nr 210 har Kungl. Maj:t framlagt förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1946 innefattande jämväl bestämmelser om krigskonjunkturskattens avveckling.

Det huvudsakliga syftet med krigskonjunkturskatten har varit att till det allmänna överföra sådana oförtjänta merinkomster, som uppkommit under och framkallats av krigskonjunkturen. Med stöd av de erfarenheter, som vunnits under det förra världskriget av den då gällande krigskonjunkturskatten, enligt vilken fiktiva vinster hårt drabbades av krigskonjunkturskatt, till stor skada för såväl det allmänna som näringslivet, hava bestämmelserna i den nuvarande krigskonjunkturskattförordningen utformats. Den grundläggande principen för krigskonjunkturskatten har varit, att skatten skulle drabba endast ökning av realinkomst och ej fiktiva vinster. Ett led i strävandet att söka förhindra, att sistnämnda slag av vinster under krigsåren träffades av krigskonjunkturskatt var införandet av bestämmelser om provisorisk skattepåföring. Samma syfte förutsattes skola ernås med det vid skattens tillkomst planerade avräkningsförfarandet. Först vid krigskonjunkturskattens avveckling efter krigets slut ansågs det vara möjligt att helt överblicka, om och i vad mån verkliga krigsvinster uppkommit till följd av krigskonjunkturen. Med utgångspunkt från vad sålunda uttalats i samband med skattens tillkomst framstår det såsom angeläget, att bestämmelserna om avräkningsförfarandet utformas så, att de icke verka orättvist och icke bliva strängare än som kan anses skäligt.

I det av skattekommittén utarbetade förslaget till krigskonjunkturskattens avveckling föreslogs, att *utjämningsavdraget* skulle höjas från 15 till 25 %. Förslaget byggde därvid på den logiska konsekvensen, att kommittén beräknat efterkrigsprisnivån till 125 % av förkrigsprisnivån. I propositionen har E-priset upptagits till 140 % av sistnämnda prisnivå men utjämningsavdraget föreslås likväl skola utgå efter 15 %.

Enligt 3 § sista stycket i författningsförslaget skall vid fastställande av den taxerade merinkomsten genom särskilt utjämningsavdrag eller eljest i särskilt angiven ordning hänsyn tagas till höjning av den allmänna prisnivån och andra ändringar av förhållandena från utgången av augusti 1939 till beskattningsårets slut, som ej beaktas genom eljest meddelade föreskrifter.

Redan på utredningsstadiet angående krigskonjunkturskatten framhölls av skatteberedningen, att ett villkor för att skatten icke skulle komma att verka annorlunda än som avsetts vore, att tillbörlig hänsyn toges till eventuell försämring av penningvärdet, så att skatten ej komme att verka som en skatt på dylik försämring. En jämförelse med viss annan inkomst kan uppenbarligen ej bliva rättvisande, om den ej sker i samma penningvärde. Enligt den för krigskonjunkturskatten grundläggande principen om likformighet mellan beskattningsårets och jämförelseårets inkomster för undvikande av att fiktiva vinster beskattas, är det oundgängligen nödvändigt, att en justering verkställs av jämförelseårets inkomst så, att sagda års och beskattningsårets inkomst angivas i samma penningvärde.

Av ovan anförda skäl och med beaktande av stadgandet i 3 § sista stycket få vi yrka, att utjämningsavdraget höjes från 15 till 40 $\%$.

En fråga av icke ringa betydelse för många näringsidkare gäller värderingen av s. k. ersättningsvaror. Chefen för finansdepartementet uttalar härom i sitt anförande till statsrådsprotokollet: »Såsom förhållandena utvecklats sig torde dessutom med stor säkerhet kunna antagas att en väsentlig del av de surrogat- och ersättningsvaror, som funnos i lager vid bokslutstillfället, försålts eller komma att försälas utan förlust till priser överstigande dem vilka före kriget gällde för motsvarande varor av fullgod kvalitet. Det nu sagda gäller givetvis i första hand sådan vara, vars kvalitet endast i mindre grad avviker från motsvarande förkrigsvaras kvalitet. Anledning att vid taxeringen värdera ersättningsvara av kvalitet som nu avses till lägre pris än fullgod vara synes därför i regel saknas. Den tekniska försämring en vara kan hava undergått under kriget motiverar nämligen icke i och för sig en lägre värdesättning, utan utslagsgivande bör vara om tillgången på motsvarande vara av fullgod kvalitet är eller kan förväntas bliva sådan att risk för prisfall å den vid bokslutstillfället befintliga ersättningsvaran föreligger.»

Med anledning härav vilja vi framhålla, att, även om den vid bokslutstillfället befintliga ersättningsvaran kan antagas bliva försäld utan förlust, likväl en förlustrisk kan föreligga, emedan företaget under månaderna efter bokslutet är nödsakat att återanskaffa en ersättningsvara av analog kvalitet, vilken måhända icke kan senare försälas utan betydande förlust. Det synes oss vara angeläget att den centrala krigskonjunkturskattenämnden vid utfärdande av anvisningar om värdesättningen av ersättningsvaror beaktar detta förhållande och att prövningsnämnderna i förekommande fall taga all den hänsyn därtill som vid tidpunkten för prövningen förefaller motiverat.

I skattekommitténs ovanberörda förslag hade förordats, att den hittillsvarande progressiva *skatteskalan* skulle slopas samt att skatten skulle utgå

med en fix procentsats av 50. Departementschefen har icke godtagit detta förslag utan förordat, att skatten vid slutavräkningen skall utgå enligt den tidigare gällande skatteskalan.

Av de i propositionen återgivna remissyttrandena framgår, att de hörda myndigheterna i regel förordat skattekommitténs förslag i nu förevarande hänseende. I varje fall har ingen av sagda myndigheter ansett sig böra föreslå ett bibehållande av den nuvarande progressiva skatteskalan utan stannat vid att föreslå en sådan skala med en högsta procentsats av 60.

Till stöd för sitt förslag har departementschefen anfört, att det ur rättvisesynpunkt icke vore tillfredsställande, om sådana skattskyldiga, som begagnat sig av möjligheten att uppskjuta beskattningen, skulle gynnas genom en i samband med slutavräkningen vidtagen skattesänkning. Vad skattekommittén härutinnan anfört såsom skäl för sitt förslag anse vi vara fullt bärande. Det är icke rimligt, att skattskyldiga, som lojalt begagnat sig av de av statsmakterna anvisade möjligheterna till uppskov med beskattningen, skola, då krigskonjunkturskatt uttages på en gång i stället för fördelad på ett antal år, drabbas av en så skärpt beskattning, som kommer att bliva förhållandet, därest det i propositionen framlagda förslaget godkännes. Särskilt hårt kommer skatten att verka därigenom, att krigskonjunkturskattens grundbelopp ofta kommer att överstiga det till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet samt att sagda grundbelopp i följd härav kommer att undergå en mindre reduktion än som skulle blivit fallet, om krigskonjunkturskatt uttagits för varje särskilt år. Även ur en annan synpunkt är det av departementschefen åberopade skälet ej hållbart. Enligt propositionen skall provisoriskt påförd krigskonjunkturskatt för merinkomst under tidigare år få kvittas mot inkomstminskning under beskattningsåret. Denna begränsade kvittningsrätt, var till vi återkomma i det följande, innebär en lättnad i beskattningen, som i och för sig är fullt befogad. Sagda förmån kommer emellertid icke den skattskyldige i åtnjutande av, som på en gång beskattas för hela sin merinkomst. Det anförda visar, att den i propositionen föreslagna skatteskalan leder till konsekvenser, som ingalunda kunna försvaras ur rättvisesynpunkt. Vid detta förhållande och då, såsom vi ovan framhållit, kommitténs förslag är väl motiverat, anse vi, att skatten bör beräknas efter en fix procentsats av 50.

Centrala krigskonjunkturskattenämnden har i sitt yttrande över skattekommitténs förslag upplyst, att krigskonjunkturskattens grundbelopp i genomsnitt för samtliga skattskyldiga hittills uppgått till omkring 60 % av den beskattningsbara merinkomsten. Därest vårt ovan angivna förslag icke skulle godkännas, få vi under hänvisning till nämnda yttrande föreslå, att skattesatsen icke sättes högre än 60 %.

I propositionen föreslås, att *restitution av krigskonjunkturskatt*, som vid tidigare taxeringar påförts provisoriskt för olika ändamål, i samband med avräkningsförfarandet skall äga rum. Detta förslag avviker från skattekommitténs förslag därutinnan, att kommittén även förordat restitution för de fall, då provisorisk skattepåföring ej skett. Flertalet av de hörda remissinstanserna synes hava biträtt kommitténs förslag.

Enligt vår mening strider förslaget i propositionen mot huvudregeln i 1 §, att krigskonjunkturskatt skall utgå för sådan inkomstökning, som uppkommit under tiden den 1 september 1939—den 31 december 1945 och som kan antagas hava berott på förhållanden föranledda av under nämnda tid pågående krig eller dessförinnan rådande eller därav föranledd krigskonjunktur. Endast den verkliga nettomerinkomst, som uppkommit under hela sagda period och som föranletts av nyssberörda förhållanden, bör drabbas av krigskonjunkturskatt. Därest vid avräkningen ej tages hänsyn till såväl provisoriskt påförd krigskonjunkturskatt som icke provisoriskt påförd skatt, kan detta medföra, att vissa skattskyldiga drabbas av en hårdare beskattning än andra. Särskilt måste befaras, att så blir fallet för de mindre och medelstora rörelseidkarna, för vilka de invecklade och svårbegripliga bestämmelserna lagt hinder i vägen för ett utnyttjande av författningens möjligheter.

Såsom skäl för sin ståndpunkt att ej medgiva restitution av icke provisoriskt påförd skatt har departementschefen anfört, att restitutionsförfarandet i dylikt fall skulle ställa beskattningsmyndigheterna inför omfattande och svårbemästrade uppgifter. Då ett flertal länsstyrelser förordat kommitténs förslag i denna del, kan man utgå ifrån, att dessa myndigheter ansett svårigheterna i anledning av kommitténs förslag icke vara större än att myndigheterna kunde gå i land med denna uppgift. Vi anse sålunda, att kommitténs förslag i nu berörda hänseende bör godkännas.

Skattekommittén hade föreslagit, att, därest centrala krigskonjunkturskattenämnden därtill lämnade medgivande beträffande visst slag av rörelse eller visst företag, *taxeringen* skulle kunna *ytterligare uppskjutas*, dock ej längre än till år 1949.

I propositionen föreslås, att taxeringen skall vara avslutad senast den 30 juni 1947. Beträffande flertalet skattskyldiga skall vid avräkningen hänsyn ej tagas till förhållanden, som inträffa efter den 31 december 1945. För rederiföretag, vilka under kriget förlorat fartyg utan att hava kunnat anskaffa ersättning för desamma, skall tiden för avräkningen kunna utsträckas till den 1 april 1947.

De svenska varven ligga för närvarande inne med stora order å nybeställningar av fartyg, och leveranstiden härför sträcker sig fram till år 1949 eller 1950. Priserna å nybeställt tonnage äro alltjämt mycket höga, och möjlighet att inköpa inhemskt eller utländskt äldre tonnage såsom ersätt-

ning för under kriget förlorade fartyg förefinnes icke. Sannolika skäl tala för, att det stora flertalet rederier, som äro i behov av ersättningstonnage, ej kunna anskaffa detta före den i propositionen föreslagna tidsfristen. Särskilt de mindre tramprederierna, vilka hårt drabbats av fartygsförluster under kriget och vilka av ekonomiska skäl ej kunnat beställa nytt, dyrbart tonnage, äro i behov av ytterligare uppskov med slutavräkningen till krigskonjunkturskatt. Av ovan anförda skäl finna vi det vara angeläget, att rederierna medgivas rätt att begära uppskov med slutavräkningen under en tid av ytterligare tre år, räknat från den 1 april 1947, samt att centrala krigskonjunkturskattenämnden bemyndigas bevilja sådant uppskov.

Under åberopande av vad ovan anförts få vi hemställa,

att riksdagen i Kungl. Maj:ts proposition nr 210 med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1946 måtte vidtaga de ändringar, som ovan berörts. Slutligen hemställas, att vederbörande utskott ville utarbeta de här för erforderliga författningsbestämmelserna.

Stockholm den 25 april 1946.

Elon Andersson.

John Bergvall.

E. Wetter.
